

BARTHA ÁKOS

A Bajcsy-Zsilinszky Társaság és a rendszerváltozás

A Bajcsy-Zsilinszky Társaság 1986 májusában alakult meg a Hazafias Népfront kebelében, Barcs Sándor elnökletével. Az időzítést egyrészt az 1944-ben kivégzett politikus születésének centenáriuma, másrészt a kései Kádár-rendszer megélénkülő társadalmi élete magyarázza. Bár tehát a BZST-nek eredendően mintegy bázisa volt az államhatalom, a rendszer erjedésével párhuzamosan a társaság belső erőviszonyai is átalakultak. Ekképp a társaság története összefonódott a szintén baráti összejövetelekből újraformálódó – s az állambiztonság által mélyen behálózott – Kisgazdapárt reaktiválásával is. Végül mégsem Bajcsy-Zsilinszky utolsó pártjának örökösei, hanem Morvay László és a mártírpolitikus kultuszát ekkor már évtizedek óta építő Vigh Károly történész vette át a társaság vezetését 1987 végén. Irányításuk alatt Bajcsy-Zsilinszky emlékezete az évtizedekig hangoztatott kommunista társutas narratívából hónapok alatt eljutott (pontosabban visszakerült) a függetlenségi hagyományba, miközben a párt és az állambiztonság egyre gyanakvóbban tekintett az egyre nyíltabb politikai aspirációkra.

Előadásomban a kurrens szakirodalom mellett nagyszámú levéltári (ÁBTL, BFL, MNL OL, OHA, RETÖRKI Archívum stb.) dokumentációra, illetve sajtóforrásokra alapozva vázolom fel ezt a sajátos metamorfózist, mely 1988 őszére a Magyar Demokrata Fórumhoz vezette el a társaságot. A BZST ekkor már az 1930 és 1936 közt működő Nemzeti Radikális Párt szellemi örököseinek tartotta magát. Vigh Károly alakulata jelentékeny szerepet játszott az emlék- és vitaestekből egyre inkább a hangos tüntetésük felé mozduló közhangulat alakításban is. Ennek következtében a korabeli sajtó rendszeresen beszámolt állásfoglalásaikról, 1989-ben pedig részt vehettek az Ellenzéki Kerekasztal tárgyalásain. Az 1990-es választásokon a BZST az MDF-et támogatta, melynek elnöke, Antall József maga is társaság tagja volt. Hozzá hasonlóan Göncz Árpád is a szervezet sorait erősítette.